Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

18. prosince 2025 *

„Řízení o předběžné otázce – Hospodářská soutěž – Článek 102 SFEU – Zneužití dominantního postavení – Velkoobchodní trh s pohonnými hmotami v Bulharsku – Stlačování marží konkurentů nebo efekt ‚cenových nůžek‘ – Vymezení výrobkového trhu – Vertikálně rozdělený trh – Zohlednění režimu spotřebních daní“

Ve věci C-260/24,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Správního soudu Sofijské oblasti (Administrativen sad Sofia-oblast, Bulharsko) ze dne 15. dubna 2024, došlým Soudnímu dvoru dne 15. dubna 2024, v řízení

Lukoil Bulgaria EOOD

proti

Komisija za zaštita na konkurencijata

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení: C. Lycourgos, předseda senátu, O. Spineanu-Matei (zpravodajka), S. Rodin, S. Gervasoni a N. Fenger, soudci,

generální advokátka: L. Medina,

za soudní kancelář: R. Stefanova-Kamiševa, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. dubna 2025,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za Lukoil Bulgaria EOOD: J. Pekunov a A. Veličkov, advokati, A. Pekunova, juriskonsult, a A. Robertson, KC,

– za Komisija za zaštita na konkurencijata: M. Goranova, N. Minčeva a J. Nenkova,

– za bulharskou vládu: T. Mitova, R. Stojanov a T. Cingileva, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi: V. Hitrovs, E. Ruseva a I. Söderlund, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: bulharština.

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 102 SFEU.

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Lukoil Bulgaria EOOD (dále jen „Lukoil Bulgaria“) a Komisí pro ochranu hospodářské soutěže (Komisija za zaštita na konkurencijata, Bulharsko) (dále jen „bulharský orgán pro hospodářskou soutěž“) ohledně platnosti rozhodnutí č. 184 ze dne 16. února 2023 (dále jen „rozhodnutí bulharského orgánu pro hospodářskou soutěž“), kterým tento orgán konstatoval, že se uvedená společnost dopustila zneužití dominantního postavení.

Právní rámec

Unijní právo

3 Článek 102 SFEU stanoví:

„S vnitřním trhem je neslučitelné, a proto zakázané, pokud to může ovlivnit obchod mezi členskými státy, aby jeden nebo více podniků zneužívaly dominantního postavení na vnitřním trhu nebo jeho podstatné části.

Takové zneužívání může zejména spočívat:

a) v přímém nebo nepřímém vynucování nepřiměřených nákupních nebo prodejních cen anebo jiných nerovných obchodních podmínek;

b) v omezování výroby, odbytu nebo technického vývoje na úkor spotřebitelů;

c) v uplatňování rozdílných podmínek vůči obchodním partnerům při plnění stejné povahy, čímž jsou někteří partneři znevýhodňováni v hospodářské soutěži;

d) v podmiňování uzavření smluv tím, že druhá strana přijme další plnění, která ani věcně, ani podle obchodních zvyklostí s předmětem těchto smluv nesouvisejí.“

Bulharské právo

4 Článek 21 zákona o ochraně hospodářské soutěže (Zakon za zaštita na konkurencijata, DV č. 102 ze dne 28. listopadu 2008, dále jen „ZZK“) stanoví:

„Zakazuje se jednání podniků, které zakládá monopolní nebo dominantní postavení, a jednání dvou nebo více podniků ve společném dominantním postavení, které může vyloučit, omezit nebo narušit hospodářskou soutěž a které ovlivňuje zájmy spotřebitelů, zejména:

1. přímé nebo nepřímé určování nákupních nebo prodejních cen anebo jakýchkoli jiných nekaloobchodních podmínek;

2. omezování výroby, obchodu nebo technického vývoje na úkor spotřebitelů;

3. uplatňování rozdílných podmínek pro stejný typ smluv vůči některým partnerům, čímž vzniká nerovné postavení mezi soutěžiteli;

4. podmiňování uzavření smluv tím, že druhá strana přijme další povinnosti nebo uzavře další smlouvy, které svou povahou ani podle běžných obchodních zvyklostí s předmětem hlavní smlouvy nebo s jejím plněním nesouvisejí;

5. neodůvodněné odmítnutí dodat zboží nebo poskytnout službu stávajícímu nebo potenciálnímu zákazníkovi, které by bránilo jeho obchodní činnosti.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

5 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že činnost hospodářské skupiny Lukoil (dále jen „skupina Lukoil“) v Bulharsku zahrnuje produkci, velkoobchodní prodej a maloobchodní distribuci ropných produktů, čímž tato skupina pokrývá celý hodnotový řetězec související s uváděním těchto produktů na trh. Lukoil Neftohim Burgas AD, která je její součástí a vlastní jedinou rafinerii surové ropy v Bulharsku, je největším producentem pohonných hmot prodávaných v tomto členském státě. Lukoil Bulgaria působí na velkoobchodním trhu s motorovými palivy, tedy s benzínem a naftou určenými pro automobily (dále jen „velkoobchodní trh s pohonnými hmotami“), a provozuje jednu z největších vnitrostátních sítí čerpacích stanic.

6 Podle rozhodnutí bulharského orgánu pro hospodářskou soutěž disponuje skupina Lukoil v Bulharsku jedinečnou logistickou, skladovací a přepravní infrastrukturou, která jí poskytuje mimořádnou konkurenční výhodu na velkoobchodním trhu s pohonnými hmotami, na němž má dominantní postavení.

7 V uvedeném rozhodnutí měl uvedený orgán za to, že Lukoil Bulgaria prováděla na tomto trhu cenovou politiku, v jejímž rámci uplatňovala na pohonné hmoty podléhající spotřební dani (na navazujícím trhu) nižší prodejní ceny, než jaké uplatňovala na pohonné hmoty v režimu s podmíněným osvobozením od této daně (na předcházejícím trhu). Tato cenová politika, která se projevuje stlačováním marží, představuje zneužití dominantního postavení, které je v rozporu s § 21 ZZK.

8 V rámci žaloby, kterou podala proti tomuto rozhodnutí ke Správnímu soudu Sofijské oblasti (Administrativen sad Sofia-oblast, Bulharsko), který je předkládajícím soudem, Lukoil Bulgaria zejména tvrdí, že uvedený orgán nesprávně vymezil relevantní trh.

9 Zaprvé má za to, že tento trh měl zahrnovat zkapalněný ropný plyn (LPG) a metan, jelikož oba jsou substituty benzinu a nafty. Jejich nezahrnutí vedlo k nadhodnocení tržní síly společnosti Lukoil Bulgaria. Bulharský orgán pro hospodářskou soutěž tento argument odmítá z důvodu, že LPG a metan mohou benzín a naftu zastoupit jen částečně.

10 Lukoil Bulgaria dále tvrdí, že jelikož benzin a nafta nejsou na straně poptávky ani na straně nabídky vzájemně zastupitelnými produkty, nejsou součástí téhož trhu. Bulharský orgán pro hospodářskou soutěž má naopak za to, že benzin a nafta sice nejsou z pohledu konečného spotřebitele vzájemně zastupitelné, obchod s oběma druhy pohonných hmot nabízenými stejnými dodavateli a jejich cenotvorba na velkoobchodním trhu s pohonnými hmotami probíhají za stejných podmínek.

11 Předkládající soud má za to, že je proto třeba určit, zda pro použití článku 102 SFEU může vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž zahrnout do téhož výrobkového trhu pohonné hmoty, které nejsou vzájemně zastupitelné. Pokud by tomu tak bylo, mohlo by podle něj rozhodnutí bulharského orgánu pro hospodářskou soutěž zařadit naftu a benzín na tentýž trh. V takovém případě by však odmítnutí bulharského orgánu pro hospodářskou soutěž zahrnout na tento trh i LPG nebylo rozumně odůvodněno, neboť benzin může být LPG částečně zastoupen.

12 Zadruhé má Lukoil Bulgaria za to, že bulharský orgán pro hospodářskou soutěž měl nesprávně za to, že velkoobchodní trh s pohonnými hmotami může být vertikálně rozdělen na dva dílčí trhy, a sice předcházející trh, kde jsou pohonné hmoty prodávány v režimu s podmíněným osvobozením od spotřební daně, a navazující trh s pohonnými hmotami určenými ke konečné spotřebě po zaplacení této daně.

13 Zejména uvádí, že bulharský orgán pro hospodářskou soutěž tvrdil, že tato společnost má na velkoobchodním trhu s pohonnými hmotami poměrně vysoký podíl (40 až 60 %) a má dominantní postavení na něm i na dílčím trhu s pohonnými hmotami prodávanými v režimu s podmíněným osvobozením od spotřební daně. Rozhodnutí uvedeného orgánu však neobsahuje jakýkoliv odhad tržních podílů uvedené společnosti na obou dílčích trzích odlišovaných v daném rozhodnutí a nespecifikuje subjekty přítomné na každém z nich. Lukoil Bulgaria má za to, že unijní právo brání tomu, aby orgán pro hospodářskou soutěž konstatoval, že podnik má dominantní postavení, aniž by konkrétně uvedl, jaké jsou jeho tržní podíly, což uvedený bulharský orgán zpochybňuje.

14 Předkládající soud se proto zabývá tím, zda byl bulharský orgán pro hospodářskou soutěž pro konstatování takového protiprávního jednání, jako je jednání, kterého se údajně dopustila Lukoil Bulgaria, povinen zkoumat všechny základní vlastnosti obou dotčených trhů a určit pro každý z nich tržní podíly, velikost trhu a jeho účastníky.

15 Za těchto okolností se Správní soud Sofijské oblasti (Administrativen sad Sofia-oblast) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být článek 102 SFEU, jakož i zásady [dodržování práva] na obhajobu, právní jistoty a ochrany legitimního očekávání včetně presumpce neviny vykládány v tom smyslu, že dotčenými trhy (trhy, na nichž došlo k protiprávnímu jednání) jsou v případě nepřípustného stlačování marží dva vertikálně členěné trhy, předcházející trh a navazující trh a že orgán pro hospodářskou soutěž je právě ve vztahu k těmto dvěma dotčeným trhům povinen při formulaci vytýkaných skutečností a následného správního rozhodnutí formulovat skutková tvrzení ohledně velikosti dotčených trhů, jejich účastníků, jakož i jejich tržních podílů, včetně tržních podílů podniku, kterému je vytýkáno dominantní postavení na dotčených trzích?

2) Musí být článek 102 SFEU vykládaný ve světle zásad [dodržování práva] na obhajobu, právní jistoty a ochrany legitimního očekávání včetně presumpce neviny vykládán v tom smyslu, že v rámci řízení podle článku 102 SFEU se nepřipouští, aby do téhož vnitrostátního výrobkového trhu byly zahrnuty výrobky, které nejsou na straně poptávky ani nabídky zaměnitelné, jak to učinil [bulharský orgán pro hospodářskou soutěž] v [řízení dotčeném ve věci v původním řízení], když motorovou naftu a benzín SP 95 zahrnul do téhož výrobkového trhu?

3) Je-li přípustné zahrnout do téhož výrobkového trhu pohonné hmoty, které na straně nabídky ani na straně nabídky nejsou zastupitelné, je pak přípustné nezahrnout do výrobkového trhu s pohonnými hmotami třetí hlavní pohonnou hmotu na tomto vnitrostátním trhu, totiž [LPG], který má na uvedeném trhu stejně velký podíl jako benzín?“

K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

16 Bulharský orgán pro hospodářskou soutěž a bulharská vláda zpochybňují přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Tyto zúčastněné strany v tomto ohledu předkládají v podstatě tři argumenty.

17 Zaprvé je rozhodnutí bulharského orgánu pro hospodářskou soutěž založeno výlučně na použití bulharského práva a článek 102 SFEU se nepoužije, jelikož tvrzené zneužití dominantního postavení neovlivňuje obchod mezi členskými státy. Zadruhé předkládající soud nevymezil skutkový a právní rámec, do něhož jsou předběžné otázky zasazeny, ani nevysvětlil skutkové předpoklady, na nichž jsou tyto otázky založeny, což jsou skutečnosti nezbytné k získání výkladu unijního práva, který mu bude užitečný. Ve skutečnosti se uvedený soud omezil na zopakování argumentů účastníků sporu v původním řízení. Zatřetí by podle bulharského orgánu pro hospodářskou soutěž projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v praxi znamenala přenesení pravomocí předkládajícího soudu rozhodnout o vymezení relevantního trhu, která je pro řešení uvedeného sporu zásadní, na Soudní dvůr.

18 Podle ustálené judikatury je v rámci spolupráce zavedené článkem 267 SFEU věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání rozsudku, tak relevanci otázek, které Soudnímu dvoru klade. Týkají-li se tedy položené otázky výkladu unijního práva, je Soudní dvůr

v zásadě povinen rozhodnout (rozsudky ze dne 21. dubna 1988, Pardini, 338/85, EU:C:1988:194, bod 8, jakož i ze dne 22. října 2024, Kolin Inşaat Turizm Sanayi ve Ticaret, C-652/22, EU:C:2024:910, bod 36 a citovaná judikatura).

19 Z toho plyne, že k otázkám týkajícím se unijního práva se váže domněnka relevance. Odmítnutí rozhodnout o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem je ze strany Soudního dvora možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 9. září 2021, GE Auto Service Leasing, C-294/20, EU:C:2021:723, bod 40 a citovaná judikatura).

20 Pokud jde v projednávané věci o první argument uvedený v bodě 17 tohoto rozsudku, není zjevné, že by požadovaný výklad článku 102 SFEU neměl žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení.

21 Z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že předkládající soud má za to, že uvedený článek je ve věci v původním řízení použitelný. Navíc musí být každým vnitrostátním soudem uplatňován i bez návrhu (rozsudek ze dne 13. července 2006, Manfredi a další, C-295/04 až C-298/04, EU:C:2006:461, bod 31).

22 A dále podle obsahu rozhodnutí bulharského orgánu pro hospodářskou soutěž vyplývajícího z předkládacího rozhodnutí působí Lukoil Bulgaria na celém území Bulharské republiky a cenová politika dotčená ve věci v původním řízení je uplatňována celostátně. Takové zjištění, jehož ověření náleží předkládajícímu soudu, samo o sobě postačuje k tomu, aby bylo možné mít za to, že toto jednání může ovlivnit obchod mezi členskými státy ve smyslu článků 101 a 102 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. prosince 2006, Cipolla a další, C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 45 a citovaná judikatura). Pokud přitom vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž uplatňuje ustanovení vnitrostátního práva zakazující zneužití dominantního postavení na jednání podniku, které může ovlivnit obchod mezi členskými státy ve smyslu článku 102 SFEU, ukládá mu čl. 3 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích [101] a [102 SFEU] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205), aby na něj souběžně použil rovněž článek 102 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. dubna 2019, Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie, C-617/17, EU:C:2019:283, bod 26 a citovaná judikatura).

23 Pokud jde o druhý argument uvedený v bodě 17 rozsudku v projednávané věci, je třeba připomenout, že jak uvádí čl. 94 písm. c) jednacího řádu Soudního dvora, žádost o rozhodnutí o předběžné otázce musí obsahovat uvedení důvodů, na základě kterých má předkládající soud pochybnosti o výkladu nebo platnosti určitých ustanovení unijního práva, jakož i vztah, který spatřuje mezi těmito ustanoveními a vnitrostátními právními předpisy použitelnými ve sporu v původním řízení.

24 V projednávané věci z bodů 11 a 14 tohoto rozsudku vyplývá, že předkládající soud v podstatě uvedl důvody, které jej vedly k tomu, že Soudnímu dvoru předložil žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Navíc z vyjádření účastníků sporu v původním řízení, bulharské vlády, jakož i Evropské komise vyplývá, že tito zúčastnění mohli v zásadě zaujmout úplné a užitečné stanovisko k položeným otázkám.

25 Žádný z důvodů uvedených v předkládacím rozhodnutí však neumožňuje identifikovat důvody, které vedly předkládající soud k tomu, aby se zabýval zásadami dodržování práva na obhajobu, právní jistoty a ochrany legitimního očekávání včetně presumpce neviny. Z toho plyne, že v tomto rozsahu jsou první a druhá předběžná otázka nepřípustné.

26 Co se týče třetího argumentu uvedeného v bodě 17 tohoto rozsudku, je třeba uvést, že položené otázky se týkají výkladu článku 102 SFEU, aniž by byl Soudní dvůr žádán o jeho uplatnění na věc v původním řízení. V tomto ohledu je třeba připomenout, že řízení o předběžné otázce upravené v článku 267 SFEU zavádí úzkou spolupráci mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, založenou na rozdělení úloh mezi nimi, a představuje nástroj, jehož prostřednictvím Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, který je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, jež mají rozhodnout, aniž by Soudní dvůr opravňoval k aplikování pravidel unijního práva na určitý případ [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 23. listopadu 2021, IS (Protiprávnost předkládacího rozhodnutí), C-564/19, EU:C:2021:949, bod 59 a citovaná judikatura, ze dne 8. prosince 2022, HYA a další (Nemožnost vyslýchat svědky obžaloby), C-348/21, EU:C:2022:965, bod 49, a ze dne 9. dubna 2024, Profi Credit Polska (Obnova řízení ukončeného pravomocným rozhodnutím, C-582/21, EU:C:2024:282, body 50 až 55, jakož i citovaná judikatura].

27 Za těchto podmínek je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce přípustná v části, ve které se vztahuje k výkladu článku 102 SFEU.

K předběžným otázkám

K první otázce

28 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 102 SFEU vykládán v tom smyslu, že pro konstatování existence zneužívající praktiky stlačování marží ze strany vertikálně integrovaného podniku musí orgán pro hospodářskou soutěž jak na předcházejícím, tak na navazujícím trhu stanovit objemy těchto trhů a podíly tohoto podniku a jeho konkurentů na nich.

29 V projednávané věci ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že bulharský orgán pro hospodářskou soutěž konstatoval, že ke stlačování marží vytýkanému společnosti Lukoil Bulgaria dochází na velkoobchodním trhu s pohonnými hmotami ve fázi mezi dvěma dílčími trhy, z nichž prvním je předcházející velkoobchodní trh s pohonnými hmotami v režimu s podmíněným osvobozením od spotřební daně a druhým navazující velkoobchodní trh s pohonnými hmotami po zaplacení spotřební daně. Stlačování marží plyne ze skutečnosti, že Lukoil Bulgaria prodává pohonné hmoty na navazujícím trhu, tedy po zaplacení spotřební daně, za cenu nižší, než za kterou prodává pohonné hmoty propuštěné do režimu s podmíněným osvobozením od spotřební daně na předcházejícím trhu.

30 Zaprvé je třeba připomenout, že zneužívající praktika stlačování marží spočívá v cenové praxi, která má při neexistenci jakéhokoliv objektivního odůvodnění nepřiměřenou povahu, jelikož reálně skutečně stlačuje marže konkurenčních podniků, a může tím mít účinek vyloučení ve vztahu k přinejmenším stejně výkonným soutěžitelům, jako je dominantní podnik (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, body 30 a 31).

31 Podle judikatury Soudního dvora představuje stlačování marží samostatné zneužití, jelikož nepřiměřenost ve smyslu článku 102 SFEU plynoucí z takové cenové praxe souvisí se samotnou existencí tohoto stlačování, a nikoli s jeho přesným rozsahem, takže není nikterak nutné prokazovat, že velkoobchodní ceny výrobku na předcházejícím trhu nebo maloobchodní ceny na navazujícím trhu jsou samy o sobě zneužívající z důvodu své nadměrné nebo predátorské povahy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, bod 34 a citovaná judikatura).

32 Pro určení, zda podnik v dominantním postavení svého postavení uplatňováním takové cenové praxe zneužil, je třeba posoudit celkové okolnosti a zkoumat, zda toto jednání nesměřuje ke znemožnění nebo omezení volby kupujícího, pokud jde o zdroje zásobování, k bránění přístupu konkurentů na trh, k uplatňování rozdílných podmínek vůči obchodním partnerům při plnění stejné povahy nebo k posilování dominantního postavení narušováním hospodářské soutěže (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, bod 28 a citovaná judikatura).

33 Takové okolnosti mohou nastat, pokud se vertikálně integrovaný podnik dominantní na předcházejícím trhu pokouší narušit obvyklou hospodářskou soutěž na sousedním trhu, který navazuje na trh, na kterém má uvedený podnik dominantní postavení, jelikož takové chování může mít za následek vytlačení přinejmenším stejně výkonných soutěžitelů na tomto sousedním, tedy navazujícím trhu prostřednictvím stlačování jejich marží. Takové chování může mít, zejména z důvodu úzkého propojení dotčených trhů, za následek oslabení hospodářské soutěže na navazujícím trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, body 87 a 91).

34 Je tedy na předkládajícím soudu, aby zohlednil všechny konkrétní okolnosti věci v původním řízení pro účely posouzení, zda oba trhy identifikované bulharským orgánem pro hospodářskou soutěž představují odlišné, ale úzce propojené trhy.

35 Zadruhé, bude-li mít předkládající soud za to, že takto identifikované trhy představují dva odlišné, ale úzce propojené trhy, bude muset ještě před tím, než dospěje k závěru, že došlo k porušení článku 102 SFEU, zkoumat, zda je vertikálně integrovaný podnik dominantní na předcházejícím trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, body 85 až 89).

36 Tak je tomu přitom v případě, kdy má tento podnik hospodářskou sílu, která mu umožňuje bránit zachování účinné hospodářské soutěže na tomto předcházejícím trhu tím, že mu poskytuje možnost jednat do značné míry nezávisle na svých konkurentech, zákaznících, a nakonec i spotřebitelích (rozsudek ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, bod 23 a citovaná judikatura).

37 Kromě toho existence dominantního postavení obecně vyplývá ze spojení různých faktorů, které samy o sobě nejsou nutně rozhodující (rozsudek ze dne 14. února 1978, United Brands a United Brands Continentaal v. Komise, 27/76, EU:C:1978:22, bod 66).

38 V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že ačkoliv se význam tržních podílů může na jednotlivých trzích lišit, dlouhodobě velmi vysoký podíl sám o sobě až na výjimečné okolnosti představuje důkaz existence dominantního postavení, a že podíly převyšující 50 % představují velmi vysoké

tržní podíly (v tomto ohledu viz rozsudky ze dne 13. února 1979, Hoffmann-La Roche v. Komise, 85/76, EU:C:1979:36, bod 41, a ze dne 6. prosince 2012, AstraZeneca v. Komise, C-457/10 P, EU:C:2012:770, bod 176).

39 I když je dlouhodobé držení vysokého tržního podílu při posuzování existence dominantního postavení velmi významné, nic to nemění na tom, že dominantní postavení může být určováno i jinými vlastnosti dotčeného trhu, jako je existence významných překážek na vstupu nebo základních infrastruktur, které umožňují posoudit, zda se uvedený podnik chová na tomto trhu do značné míry nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a spotřebitelích.

40 V tomto ohledu v projednávané věci z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že Lukoil Bulgaria je činná v celém produkčním řetězci pohonných hmot až do jejich konečného prodeje a vlastní jedinou rafinérii v zemi, jakož i jedinečnou logistickou, skladovací a přepravní infrastrukturu v ní.

41 Zatřetí z judikatury Soudního dvora vyplývá, že zneužívající povaha cenové politiky uplatňované vertikálně integrovaným podnikem v dominantním postavení na předcházejícím trhu a vedoucí ke stlačování marží konkurentů tohoto podniku na navazujícím trhu nezávisí na existenci dominantního postavení tohoto podniku na posledně uvedeném trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, bod 89).

42 Nicméně jak uvádí Komise, není vyloučeno, že údaje týkající se tohoto navazujícího trhu mohou být nutně zohledněny při posouzení, zda je tato cenová politika v rozporu s článkem 102 SFEU.

43 Pro prokázání zneužití dominantního postavení spočívajícího ve stlačování marží je totiž orgán pro hospodářskou soutěž povinen prokázat, že rozdíl mezi cenami dotčených výrobků nebo služeb na předcházejícím trhu a jejich cenami na navazujícím trhu je buď negativní, nebo nedostatečně velký k pokrytí specifických nákladů, které musí dominantní podnik vynaložit na dodávky vlastních výrobků nebo poskytování vlastních služeb na navazujícím trhu, takže tento rozdíl neumožňuje stejně výkonnému soutěžiteli, jako je tento podnik, soutěžit s ním v oblasti dodávek uvedených výrobků nebo služeb na navazujícím trhu. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že při posuzování legality cenové politiky dominantního podniku je třeba v zásadě vycházet z cenových kritérií založených na nákladech vzniklých samotnému dominantnímu podniku a na jeho strategii (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. března 2021, Slovak Telekom v. Komise, C-165/19 P, EU:C:2021:239, body 73 a 74, jakož i citovaná judikatura).

44 Aby bylo možné určit, zda rozdíl mezi cenami dominantního podniku na předcházejícím trhu a cenami, které tento podnik uplatňuje na navazujícím trhu, může vést na posledně uvedeném trhu k vyloučení konkurentů přinejmenším stejně výkonných jako on, je třeba zjistit, zda by uvedený podnik byl dostatečně efektivní, aby mohl na navazujícím trhu nabízet svá plnění jinak než se ztrátou, kdyby byl předtím povinen platit své vlastní ceny na předcházejícím trhu, což v zásadě předpokládá zohlednění cen a nákladů dominantního podniku na navazujícím trhu nebo, není-li možné odkázat na tyto ceny a náklady, zohlednění cen a nákladů konkurentů na tomtéž trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, body 41 až 46).

45 Konečně je třeba ještě zdůraznit, že dotyčný podnik může prokázat, že jeho cenová politika, přestože má účinek vyloučení na navazujícím trhu, je hospodářsky odůvodněná, což vyžaduje na základě všech okolností daného případu prokázat, že takový účinek vyloučení, který je nepříznivý

pro hospodářskou soutěž, může být vyvážen, nebo dokonce převážen výhodami ve formě efektivnosti, ze které má prospěch i spotřebitel na tomto trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, body 75 a 76).

46 Na první předběžnou otázku je tudíž třeba odpovědět, že článek 102 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že pro konstatování existence zneužívající praktiky stlačování marží ze strany vertikálně integrovaného podniku musí orgán pro hospodářskou soutěž prokázat existenci dominantního postavení tohoto podniku na předcházejícím trhu s přihlédnutím k podílu uvedeného podniku na tomto trhu nebo k jiným relevantním charakteristikám uvedeného trhu, na základě kterých lze mít za to, že tento podnik disponuje hospodářskou silou, která mu umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a spotřebitelích, jakož i to, že tento vertikálně integrovaný podnik uplatňuje na navazujícím trhu propojeném s předcházejícím trhem cenu, která může vést k vyloučení jeho konkurentů přinejmenším stejně výkonných jako on, s ohledem na vlastnosti tohoto navazujícího trhu.

Ke druhé a třetí otázce

47 Podstatou druhé a třetí otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda musí být článek 102 SFEU vykládán v tom smyslu, že takové produkty, které na straně nabídky ani na straně poptávky nejsou zastupitelné, jako jsou benzin a nafta, mohou být zahrnuty do vymezení relevantního výrobkového trhu, zatímco takový produkt, jako je LPG, který je na straně nabídky i poptávky zastupitelný alespoň jednou z uvedených dvou pohonných hmot, je z tohoto vymezení vyloučen.

48 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že vymezení relevantního trhu v rámci uplatňování článku 102 SFEU má zásadní význam, jelikož možnosti hospodářské soutěže mohou být posuzovány pouze v závislosti na vlastnostech dotčených výrobků, a je v zásadě podmínkou posouzení existence případného dominantního postavení příslušného podniku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. února 1973, Europemballage a Continental Can v. Komise, 6/72, EU:C:1973:22, bod 32). Účelem tohoto vymezení je vytýčení hranic, v jejichž rámci musí být posouzena otázka, zda je podnik schopen jednat do značné míry nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a spotřebitelích [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 9. listopadu 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. Komise, 322/81, EU:C:1983:313, bod 37, jakož i ze dne 30. ledna 2020, Generics (UK) a další, C-307/18, EU:C:2020:52, bod 127].

49 K určení relevantního trhu je nejprve nezbytné vymezit výrobkový trh a následně určit jeho zeměpisný rozsah (rozsudky ze dne 14. února 1978, United Brands a United Brands Continentaal v. Komise, 27/76, EU:C:1978:22, body 10 a 11, jakož i ze dne 27. června 2024, Komise v. Servier a další, C-176/19 P, EU:C:2024:549, bod 382).

50 Co se týče výrobkového trhu, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že pojem „relevantní trh“ obnáší, že mezi výrobky, které jsou jeho součástí, může existovat účinná hospodářská soutěž, což předpokládá dostatečný stupeň zaměnitelnosti nebo zastupitelnosti pro totéž použití mezi všemi výrobky, které jsou součástí téhož trhu. Zaměnitelnost či zastupitelnost se neposuzuje pouze ve vztahu k objektivním charakteristikám dotčených výrobků. Je třeba rovněž zohlednit podmínky hospodářské soutěže a strukturu poptávky a nabídky na trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. června 2024, Komise v. Servier a další, C-176/19 P, EU:C:2024:549, bod 383 a citovaná judikatura).

51 Z těchto skutečností plyne, že posouzení zastupitelnosti dvou výrobků se neomezuje na určení, zda jsou tyto výrobky z funkčního hlediska způsobilé naplňovat tutéž potřebu, ale vyžaduje mimoto určit, zda jsou skutečně vzájemně zastupitelné z ekonomického hlediska. Ekonomickou zastupitelnost dvou výrobků lze konstatovat, pokud změna ceny jednoho z nich vede k přesunu prodejů od jednoho k druhému. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že z ekonomického hlediska je zastupitelnost na straně poptávky nejbezprostřednějším a nejúčinnějším tlakem na dodavatele daného výrobku. Posouzení této zastupitelnosti může spočívat v posouzení křížové elasticity poptávky ve vztahu k ceně tím, že se určí, zda by spotřebitelé výrobku, jehož cena se mírně, ale trvale zvyšuje, přešli k výrobkům, které ho mohou zastoupit (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. června 2024, Komise v. Servier a další (C-176/19 P, EU:C:2024:549, bod 384).

52 Ačkoli posouzení umožňující vymezit trh, na kterém má být posouzena existence dominantního postavení, vyžaduje provést skutková zjištění týkající se podmínek hospodářské soutěže a struktury nabídky a poptávky na tomto trhu, což spadá do pravomoci předkládajícího soudu, je třeba konstatovat, že není vyloučeno, že i přes absenci funkční zastupitelnosti mezi třemi typy motorových paliv, jako jsou nafta, benzin a LPG, může pro poptávku konečných spotřebitelů existovat s ohledem na zvláštní podmínky nabídky v Bulharsku dostatečný stupeň zastupitelnosti mezi některými z těchto pohonných hmot na velkoobchodním trhu pohonných hmot spadajících do režimu s podmíněným osvobozením od daně, což by vedlo k jejich zahrnutí do jednoho výrobkového trhu.

53 Bude tudíž na předkládajícím soudu, aby zejména zkoumal, zda velkoobchodní skladování benzinu a nafty musí probíhat v zařízeních obdobné, nebo odlišné povahy a zda LPG může být velkoobchodně skladován ve stejných zařízeních jako benzin a nafta, nebo zda naopak vyžaduje specifická zařízení.

54 Z předkládacího rozhodnutí totiž vyplývá, že bulharský orgán pro hospodářskou soutěž zohlednil při určení trhu relevantního pro posouzení existence dominantního postavení pouze benzin a naftu, na rozdíl od LPG, jelikož pro velkoobchodníky jsou podmínky skladování prvních dvou pohonných hmot stejné, což jim v závislosti na poptávce umožňuje nabídnout kteroukoliv z nich, aniž by to pro ně znamenalo dodatečné náklady.

55 Naproti tomu, pokud jde o LPG, podle bulharského orgánu pro hospodářskou soutěž v Bulharsku existují zvláštní požadavky na jeho skladování a další prodej po zaplacení spotřební daně. Kromě toho se LPG přepravuje jinak než benzín a nafta.

56 Takové úvahy by mohly představovat objektivní odůvodnění rozlišování bulharského orgánu pro hospodářskou soutěž mezi benzínem a naftou na jedné straně a LPG na straně druhé, což však musí ověřit předkládající soud.

57 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na druhou a třetí předběžnou otázku odpovědět tak, že článek 102 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že pro posouzení existence dominantního postavení mohou být do téhož trhu zahrnuty pouze výrobky, které vykazují dostatečný stupeň zastupitelnosti. Pokud jednání považované za protiprávní spočívá v cenové politice vedoucí ke stlačování marží, musí orgán pro hospodářskou soutěž ověřit, zda navzdory absenci funkční zastupitelnosti mezi třemi typy motorových paliv, jako jsou nafta, benzin a LPG, na straně poptávky konečných spotřebitelů podmínky hospodářské soutěže a struktura nabídky a poptávky umožňují konstatovat, že některé z těchto pohonných hmot patří do téhož předcházejícího výrobkového trhu.

K nákladům řízení

58 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

1) **Článek 102 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že pro konstatování existence zneužívající praktiky stlačování marží ze strany vertikálně integrovaného podniku musí orgán pro hospodářskou soutěž prokázat existenci dominantního postavení tohoto podniku na předcházejícím trhu s přihlédnutím k podílu uvedeného podniku na tomto trhu nebo k jiným relevantním charakteristikám uvedeného trhu, na základě kterých lze mít za to, že tento podnik disponuje hospodářskou silou, která mu umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a spotřebitelích, jakož i to, že tento vertikálně integrovaný podnik uplatňuje na navazujícím trhu propojeném s předcházejícím trhem cenu, která může vést k vyloučení jeho konkurentů přinejmenším stejně výkonných jako on, s ohledem na vlastnosti tohoto navazujícího trhu.**

2) **Článek 102 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že pro posouzení existence dominantního postavení mohou být do téhož trhu zahrnuty pouze výrobky, které vykazují dostatečný stupeň zastupitelnosti. Pokud jednání považované za protiprávní spočívá v cenové politice vedoucí ke stlačování marží, musí orgán pro hospodářskou soutěž ověřit, zda navzdory absenci funkční zastupitelnosti mezi třemi typy motorových paliv, jako jsou nafta, benzin a zkapalněný ropný plyn, na straně poptávky konečných spotřebitelů podmínky hospodářské soutěže a struktura nabídky a poptávky umožňují konstatovat, že některé z těchto pohonných hmot patří do téhož předcházejícího výrobkového trhu.**

Podpisy